

บทที่ 2

สถานการณ์การค้าข้าวของโลก

ในบทนี้จะเป็นการอธิบายในเรื่องของสถานการณ์การค้าข้าวทั้งของไทยและของโลก โดยในส่วนแรกจะกล่าวถึงสถานการณ์การค้าข้าวของโลกในเรื่องของสถานะที่เกี่ยวกับการผลิต การส่งออกข้าว ตลอดจนการบริโภคข้าวของโลก โดยจะเป็นการอธิบายถึงการผลิตและการส่งออกในแต่ละประเทศสำหรับในส่วนที่สองเป็นการกล่าวถึงสถานการณ์การค้าข้าวของไทยในเรื่องของสถานะการผลิต การส่งออกข้าว และในส่วนที่สามเป็นการกล่าวถึงสถานะการผลิต การส่งออก และนโยบายของประเทศที่มีการส่งออกข้าวที่มีการดำเนินอยู่ส่วนท้ายบทจะเป็นเรื่องของข้อตกลงของแอกคอร์ดในเรื่องของสินค้าเกษตรรวมถึงพันธะที่ประเทศไทยและของประเทศสมาชิกแอกคอร์ดที่จะต้องทำตามข้อตกลงในเรื่องของสินค้าข้าว หลังจากท้ายบทจะเป็นการสรุปสถานการณ์การค้าข้าว

การผลิต

จากรายงานของกระทรวงเกษตรสหรัฐฯ พบว่าในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2531/32-2535/36) ผลผลิตข้าวของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยดูจากตารางที่ 2 และที่ผ่านมาประเทศต่างๆ สามารถที่จะพัฒนาและผลิตข้าวได้เพิ่มขึ้นในปริมาณที่สูงขึ้นอย่างเช่น ประเทศพม่า อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม และ สหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเวียดนามนั้นผลผลิตข้าวมีการเพิ่มผลผลิตที่สูงโดยดูจากตารางที่ 2 จะเห็นว่าเวียดนามมีผลผลิตข้าวเพิ่มจาก 16 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2531/2532 เป็น 21.5 ล้านตันข้าวเปลือกในปี 2535/2536 เนื่องจากเวียดนามมีการปรับสภาพของเศรษฐกิจภายในประเทศ นอกจากนี้ยังมีประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศจีน อินเดีย บังกลาเทศ เวียดนาม และ ไทย โดยที่ จีน และ อินเดีย มีผลผลิตรวมกันแล้วประมาณ ร้อยละ 50 ของผลผลิตข้าวของโลกหรือประมาณ 260 ล้านตันข้าวเปลือก ประเทศผู้ผลิตข้าวรายใหญ่อันดับ 2 ได้แก่ ประเทศ บังกลาเทศ และ อินโดนีเซีย ซึ่งมีผลผลิตรวมกันประมาณ 72 ล้านตันข้าวเปลือกหรือประมาณร้อยละ 14 ของผลผลิตข้าวของโลก ส่วนประเทศไทยมีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 20 ล้านตันข้าวเปลือกในแต่ละปีโดยดูจากตารางที่ 4 หรือประมาณ ร้อยละ 3.5 ของผลผลิตโลกโดยดูจากตารางที่ 5 ซึ่งไทยสามารถผลิตข้าวได้น้อยมากเมื่อเทียบกับการผลิตข้าวของโลก

ตารางที่ 2 ประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญ

หน่วย : ล้านตันข้าวเปลือก

	31/32	32/33	33/34	34/35	35/36
ไทย	21.30	20.00	17.20	20.40	19.90
สหรัฐฯ	7.30	7.00	7.10	7.10	8.10
เวียดนาม	16.80	19.20	18.80	21.90	21.50
ปากีสถาน	4.80	4.80	4.90	4.90	4.70
จีน	169.10	180.10	189.30	183.80	186.20
อินเดีย	105.70	110.40	111.40	110.50	108.80
ออสเตรเลีย	0.80	0.80	0.80	1.10	0.80
พม่า	12.50	13.50	13.70	12.80	13.40
ประชาคมยุโรป	2.20	2.10	2.40	2.30	2.20
โลก	490.00	508.50	519.70	515.00	519.50

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 3 การผลิตและการค้าข้าวของโลก

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร (ล้านตันข้าวเปลือก)

	2531/2532	2532/2533	2533/2534	2534/2535	2535/2536
สต็อกต้นปี	46.0	48.0	55.0	59.0	55.0
ผลผลิต	331.8(490.0)	344.4(508.5)	352.1(519.7)	352.1(515.0)	351.4(519.5)
การใช้	329.5	337.7	347.7	352.9	354.9
ส่งออก	15.1	12	12.5	14	15.1
สต็อกปลายปี	48.3	55	59.4	54.8	51.3

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 4 ปริมาณผลผลิตและส่งออกเฉลี่ยของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ ปี 2532/33-2535/36

	ผลผลิต (ล้านตัน ข้าวเปลือก)	คิดเป็นร้อยละ (%) ของผลผลิตโลก	ผลผลิต (ล้านตัน ข้าวเปลือก)	คิดเป็นร้อยละ (%) ของผลผลิตโลก
ไทย	20.00	4.00	4.50	34.40
สหรัฐฯ	7.30	1.00	2.30	17.60
เวียดนาม	20.50	4.00	1.60	12.20
ปากีสถาน	4.80	0.90	1.10	8.40
จีน	184.00	35.70	0.80	6.10
อินเดีย	110.00	21.50	0.50	3.80
ออสเตรเลีย	0.90	0.00	0.50	3.80
พม่า	13.30	2.60	0.20	1.50
ประชาคมยุโรป	2.20	0.40	0.40	3.00
อินโดนีเซีย	45.50	8.90	0.10	0.80
รวม	408.70	79.00	12.00	91.60
อื่นๆ	106.10	21.00	1.10	8.40
รวมทั้งหมด	514.80	100.00	13.10	100.00

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 5 สัดส่วนผลผลิตข้าวของโลกแยกเป็นรายประเทศสำคัญ

หน่วย : ร้อยละ

ปี	2532/33	2533/34	2534/35	2535/36	2536/37
จีน	35.64	36.55	35.69	35.86	34.77
อินเดีย	21.78	21.52	21.46	20.94	21.64
อินโดนีเซีย	8.82	8.72	8.68	9.1	9.64
บังกลาเทศ	5.28	5.17	5.32	5.2	5.3
ไทย	3.98	3.32	3.96	3.84	3.63
เวียดนาม	3.75	3.63	4.26	4.15	4.28
พม่า	2.65	2.64	2.48	2.58	2.88
สหรัฐฯ	1.38	1.37	1.39	1.56	1.44
อื่นๆ	16.72	17.08	16.76	16.77	16.42
รวม	100	100	100	100	100

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบริโภค

เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลกส่งผลทำให้ความต้องการในการบริโภคข้าวของโลกในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา(พ.ศ.2531/32-2535/36) มีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.04 และในปี พ.ศ 2536/37 โดยคิดเป็นความต้องการใช้ข้าวจะมีประมาณ 355.1 ล้านตันข้าวสาร ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2535/36 ที่มีการบริโภคข้าวประมาณ 354.8 ล้านตันข้าวสาร (ตารางที่ 3) แสดงให้เห็นถึงความต้องการข้าวที่เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 6 สัดส่วนการบริโภคข้าวของโลกแยกเป็นรายประเทศสำคัญ

	หน่วย : ร้อยละ				
	2532/33	2533/34	2534/35	2535/36	2536/37
จีน	36.54	36.65	36.42	36.68	36.05
อินเดีย	21.17	21.19	21.24	21.18	21.65
อินโดนีเซีย	8.52	8.64	8.41	8.52	8.80
บังกลาเทศ	5.25	5.25	5.14	5.13	5.10
ไทย	2.55	2.42	2.41	2.41	2.39
เวียดนาม	3.30	3.29	3.56	3.45	3.40
ฟิลิปปินส์	1.86	1.78	1.73	1.81	1.82
ญี่ปุ่น	2.89	2.78	2.7	2.65	2.64
เกาหลีใต้	1.63	1.58	1.57	1.52	1.49
อื่นๆ	16.29	16.42	16.82	16.65	16.66
รวม	100	100	100	100	100

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การค้า

ประเทศนำเข้าข้าวในโลกจะนำเข้าข้าวโดยขึ้นกับความสามารถในการผลิตว่าสามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการในประเทศของตนหรือไม่ในอดีตภูมิภาคเอเชียมีสัดส่วนการนำเข้าร้อยละ 60 ของการนำเข้าของโลก แต่จากการพยายามที่จะพัฒนาการผลิตเพื่อที่จะพึ่งตนเองได้ ดังนั้นในปัจจุบันการนำเข้าของภูมิภาคเอเชียจึงลดลงเหลือเพียงร้อยละ 24 ของปริมาณการนำเข้าของโลก แต่อย่างไรก็ตามการนำเข้ายังถูกกำหนดจากปัจจัยอื่นๆอีกได้แก่ สภาพดินฟ้าอากาศ นโยบายการ

ค้าการผลิต การเปลี่ยนแปลงแผนการบริโภค สถานทางการเงิน รวมทั้งการกีดกันทางการค้าประเทศไทย เป็นประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญของโลก (ตารางที่ 9) โดยมีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 30 รองลงมาได้แก่ สหรัฐฯ มีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 17-18 ส่วนเวียดนาม ซึ่งเริ่มมีการส่งออกข้าว ในปี 2532 มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 13 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำประเทศผู้นำเข้าข้าวสำคัญของโลกได้แก่ อิหร่าน อิรัก ซาอุดีอาระเบีย และรัสเซีย เป็นต้น

การค้าข้าวของโลกจะมีการแบ่งการค้าตามลักษณะของคุณภาพของข้าว และลักษณะของการสี การค้าข้าวส่วนใหญ่จะเป็นการค้าข้าวเมล็ดยาว (Indica rice) มีประมาณร้อยละ 87 ของการค้าข้าวของโลก และ ประมาณ ร้อยละ 11 เป็นข้าวเมล็ดสั้น (Japonica rice) ที่เหลือเป็น ร้อยละ 1.2 เป็นข้าวหอมและข้าวเหนียวและยังมีการแบ่งเป็นชนิดข้าวคุณภาพดีกับข้าวคุณภาพต่ำ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นคู่แข่งในการค้าข้าวคุณภาพดีของไทย นอกจากนี้ประเทศเวียดนาม ปากีสถาน และ Һมาเป็นคู่แข่งในการค้าข้าวคุณภาพต่ำของไทย ส่วนข้าวเมล็ดสั้นผลิตและบริโภคในญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ และยังมีการผลิต เป็นบางส่วนในประเทศต่างๆเช่น จีน ไต้หวัน บราซิล ออสเตรเลีย สเปน และ สหรัฐอเมริกา ประเทศที่มีการส่งออกข้าวเมล็ดสั้นได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สเปน และ อิตาลี

ตารางที่ 7 ตารางปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ

หน่วย : ล้านตันข้าวเปลือก

	31/32	32/33	33/34	34/35	35/36
ไทย	6.00	3.90	4.00	4.80	4.80
สหรัฐอเมริกา	3.00	2.40	2.20	2.10	2.50
เวียดนาม	1.40	1.60	1.00	1.90	1.80
ปากีสถาน	0.80	0.90	1.30	1.40	0.90
จีน	0.30	0.30	0.70	0.90	1.30
อินเดีย	0.40	0.50	0.70	0.50	0.60
ออสเตรเลีย	0.40	0.50	0.40	0.50	0.50
Һมา	0.40	0.20	0.20	0.20	0.30
สหภาพยุโรป	0.90	0.30	0.40	0.40	0.30
โลก	15.10	12.00	12.50	14.00	15.10

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 8 ตารางสัดส่วนการนำเข้าข้าวของประเทศผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญ

หน่วย : ร้อยตัน

	2533		2534		2535	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%
อิหร่าน	604.10	5.40	505.70	4.30	811.00	5.70
ซาอุดี	402.60	3.60	449.50	3.80	529.60	3.80
บราซิล	186.50	1.70	443.70	3.70	336.00	2.40
ประชาคมยุโรป	445.10	4.00	426.50	3.60	423.30	3.00
เคนกัล	350.00	3.10	419.40	3.50	318.10	2.30
ฮ่องกง	261.60	2.30	385.30	3.30	370.60	2.60
มาเลเซีย	299.10	2.70	367.40	3.10	443.50	3.10
อินโดนีเซีย	29.00	0.30	280.60	2.40	630.40	4.50
แอฟริกาใต้	106.00	1.00	263.30	2.20	360.00	1.30

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 9 สัดส่วนการค้าข้าวของโลกแยกเป็นรายประเทศสำคัญ

หน่วย : ร้อยละ

	2532/33	2533/34	2534/35	2535/36	2536/37
ไทย	33.37	33.21	34.02	31.87	29.92
สหรัฐอเมริกา	20.85	18.29	15.00	17.32	18.21
เวียดนาม	14.32	8.73	13.64	13.16	13.01
ปากีสถาน	7.75	10.80	9.68	6.24	7.81
อินเดีย	4.38	5.92	3.56	3.12	3.25
ออสเตรเลีย	4.03	3.33	3.56	3.46	5.04
จีน	2.85	5.74	6.65	9.01	7.15
อื่นๆ	12.45	13.98	13.89	15.82	15.61
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สถานการณ์การค้าข้าวของไทย

การผลิต

ระหว่างปี 2531/32-2535/36 ประเทศไทยมีการเพาะปลูกข้าวประมาณปีละ 60 - 64 ล้านไร่ โดยมีแนวโน้มลดลงสืบเนื่องมาจากที่นาบางส่วนได้มีการเปลี่ยนเป็นที่จัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้มีพื้นที่เพาะปลูกน้อยลงในระหว่างนี้ผลผลิตที่ได้ก็นั้นรวมแล้วประมาณปีละ 19 - 20 ล้านตันข้าวเปลือกโดยมีการใช้ในประเทศประมาณปีละ 13 ล้านตันข้าวเปลือก เพราะฉะนั้นจะมีเหลือในการส่งออกประมาณ 6 - 8 ล้านตันข้าวเปลือก หรือคิดเป็นปริมาณประมาณ 4 - 4.5 ล้านตันข้าวสารสำหรับโครงสร้างการผลิตข้าวของไทยคือ จะมีการผลิตข้าวเปลือกเจ้าเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 ของการผลิตทั้งหมดและข้าวเปลือกเหนียวประมาณร้อยละ 30 โดยแหล่งผลิตจะมีอยู่ทุกจังหวัดและประมาณว่ามีสัดส่วนแยกตามภูมิภาคดังนี้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ประมาณร้อยละ	40
ภาคกลาง	ประมาณร้อยละ	26
ภาคเหนือ	ประมาณร้อยละ	30
ภาคใต้	ประมาณร้อยละ	4

การค้าข้าวของไทย

ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีทั้งการส่งออกและนำเข้าข้าวโดยที่การส่งออกมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆเนื่องมาจากมาการแข่งขันในตลาดโลกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศเวียดนามที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจในปี 2531 เป็นระบบเสรีส่งผลให้เวียดนามมีการเปลี่ยนแปลงฐานะจากผู้นำเข้าข้าวมาเป็นผู้ส่งออกและเป็นอันดับ 3 รองจากไทย และสหรัฐฯ สำหรับตลาดการค้าข้าวของไทยนั้นตลาดหลักจะได้แก่ประเทศในแถบเอเชีย และตะวันออกกลาง โดยเป็นตลาดที่มีการนำเข้าข้าวรายใหญ่และนำเข้าข้าวเป็นประจำทุกปี โดยแบ่งตลาดข้าวคุณภาพดีได้แก่ประเทศ อิหร่าน ซ่งกง สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา คูไบ มาเลเซีย ซาอุดีอาระเบีย และจีน (ตารางที่ 12) ส่วนตลาดข้าวคุณภาพต่ำ ได้แก่ ประเทศ เบนิน แอฟริกาใต้ เซเนกัล มอริตเนีย จิบูตี ส่วนตลาดที่นำเข้าข้าวไทยเป็นประจำแต่ปริมาณไม่แน่นอน โดยเฉพาะตลาดข้าวคุณภาพต่ำ การนำเข้าข้าวไทยจะขึ้นอยู่กับราคาข้าวไทยเทียบกับประเทศคู่แข่ง โดยตลาดประจำข้าวคุณภาพดีได้แก่ กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง บรูไน ออสเตรเลีย แคนาดา เปรู รัสเซีย และประเทศยุโรปตะวันตก ส่วนตลาดข้าวคุณภาพต่ำ ได้แก่กลุ่มประเทศในแอฟริกาทั้งหมด

ประเทศมีการส่งออกข้าวแยกตามคุณภาพในการส่งออกโดยมีแยกคุณภาพจากลักษณะของการหักของข้าวและการส่งออกข้าวของไทยเป็นการส่งออกข้าวชนิด เมลิ็ดยาว (Japonica rice) โดยการส่งออกข้าวของไทยสามารถจำแนกตามคุณสมบัติของข้าวได้ดังนี้ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ชนิดข้าวส่งออกของไทย

	หน่วย : พันตัน				
	2533	2534	2535	2536	2537
ข้าวสารเจ้า	3,160.76	3,212.63	3,744.60	3,755.55	3,665.41
ข้าวสารเจ้า 100%	1,673.51	1,525.54	1,800.87	1,939.90	2,142.03
ข้าวสารเจ้า 5%	348.33	298.38	331.15	416.22	408.07
ข้าวสารเจ้า 10%	188.95	127.87	108.60	299.15	84.73
ข้าวสารเจ้า 15%	90.27	325.72	668.3	248.65	148.91
ข้าวสารเจ้า 25%	267.61	180.36	378.06	37.45	396.12
ข้าวสารเจ้า 35%	184.04	94.55	68.19	290.23	49.51
ข้าวสารเจ้าอื่นๆ	408.05	840.57	389.43	523.95	436.04
ข้าวสารเหนียว	138.34	329.32	383.53	164.20	203.60
ข้าวกล้อง	72.08	85.07	70.20	89.42	124.37
ข้าวเหนียว	644.13	702.89	915.41	955.17	863.07
รวม	4,017.09	4,333.01	5,117.61	4,987.46	4,858.64

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

จากตารางที่ 10 เห็นว่าประเทศไทยมีการส่งออกข้าวสารเจ้า 100 % และ ข้าวสารเจ้า 5 % กว่าร้อยละ 50 ของการส่งออกข้าวทั้งหมดส่วนที่เหลือเป็นการส่งออกข้าวเจ้าอื่นๆ ข้าวเหนียว ข้าวกล้องและข้าวเหนียว ซึ่งรวมแล้วประเทศไทยส่งออกข้าวประมาณ 4 - 5 ล้านตันต่อปี

ตารางที่ 11 ตลาดและสัดส่วนส่งออกแยกตามภูมิภาคของไทย

หน่วย : พันตัน

ภูมิภาค	2532		2533		2534		2535		2536	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%
แอฟริกา	1306.90	21.50	1113.70	28.30	1334.50	33.20	1227.40	25.50	1503.40	31.30
เอเชีย	2772.30	45.60	992.50	25.20	1078.30	26.90	1255.13	25.60	1447.30	30.10
ตะวันออกกลาง	1092.60	18.00	1163.30	29.60	733.30	18.80	1290.50	26.90	1116.40	23.20
อเมริกา	422.80	6.90	417.90	10.60	467.80	11.60	380.70	7.90	319.50	6.60
ยุโรป	457.70	7.50	209.40	5.30	359.90	9.00	615.40	12.80	380.70	7.90
โอเชียเนีย	33.70	0.60	37.20	0.90	41.30	1.00	37.60	0.70	37.50	0.90
รวม	6086.0	100	3934.0	100	4015.1	100	4306.6	100	4804.7	100

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ,กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 12 คุณภาพข้าวและปริมาณส่งออกแยกตามภูมิภาคของไทย

หน่วย : พันตัน

ภูมิภาค	2535			2536		
	คุณภาพดี	คุณภาพต่ำ	รวม	คุณภาพดี	คุณภาพต่ำ	รวม
แอฟริกา	687.0	568.1	1255.1	922.3	525.0	1447.3
เอเชีย	1015.4	275.2	1290.6	956.1	160.2	1116.3
ตะวันออกกลาง	265.0	962.2	1227.2	333.9	1169.5	1503.4
อเมริกา	504.1	111.3	615.4	264.4	116.3	380.7
ยุโรป	345.4	35.3	380.7	301.1	18.4	319.5
โอเชียเนีย	33.2	4.4	37.6	33.4	4.1	37.5
รวม	2850.1	1956.5	4806.6	2811.2	1993.5	4804.7
คิดเป็นร้อยละ	59.30%	40.70%	100%	58.50%	41.50%	100%

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ,กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 13 ประเทศผู้นำเข้าข้าวไทยที่สำคัญ

หน่วย : พันตัน

ภูมิภาค	2533		2534		2535		2536	
	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%	ปริมาณ	%
อิหร่าน	381.70	9.70	92.90	2.30	523.20	10.90	430.40	9.00
คูไบ	258.40	6.60	175.90	4.40	226.20	4.70	344.30	7.20
เบนิน	133.20	3.30	189.20	4.70	263.30	5.50	312.40	6.50
แอฟริกาใต้	0.00	0.00	130.80	3.30	234.70	4.90	276.20	5.70
ญี่ปุ่น	10.90	0.20	16.90	4.20	14.00	0.30	264.60	5.50
ฮ่องกง	257.80	6.50	280.30	7.00	256.60	5.50	239.80	5.00
ซูดาน	0.00	0.00	0.00	0.00	12.00	0.20	223.00	4.60
สิงคโปร์	219.30	5.60	200.60	5.00	204.80	4.30	222.90	4.60
มาเลเซีย	282.50	7.20	320.50	8.00	178.30	3.70	213.00	4.40
ฟิลิปปินส์	109.00	2.80	0.40	0.00	0.70	0.00	211.20	4.40
สหรัฐอเมริกา	138.80	3.50	150.00	3.70	157.90	3.30	208.70	4.30
เคนกัล	212.50	5.40	355.80	8.90	135.50	2.80	187.40	3.90
ซาอุดี	157.80	4.00	107.60	2.70	157.60	3.30	121.20	2.50
จีน	13.00	0.30	50.40	1.20	91.40	1.90	111.00	2.30
เกาหลีเหนือ	0.00	0.00	52.50	1.30	10.00	0.20	99.60	2.10
รัสเซีย	29.40	0.70	175.80	4.40	422.30	8.80	954.30	2.00
บัลแกเรีย	7.70	0.19	0.20	0.00	0.00	0.00	95.00	2.00
ซีเรีย	60.00	1.50	78.90	2.00	42.90	0.90	77.60	1.60
เยเมน	93.40	2.40	73.00	1.80	151.50	3.20	65.00	1.40
จิบูตี	14.50	0.40	43.90	1.10	57.90	1.20	58.70	1.20
รวม	3934.10	100%	4015.10	100%	4806.50	100%	4804.70	100%

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

ประเทศคู่แข่งในการค้าข้าวที่สำคัญของไทย

สหรัฐอเมริกา¹

- ปริมาณการผลิต : ประมาณ 7.0- 8.1 ล้านตันข้าวเปลือกการผลิต
 ปริมาณการส่งออก : ประมาณ 2.0 - 3.0 ล้านตันข้าวสาร
 ชนิดข้าวส่งออก : คุณภาพดี (เมล็ดขาว และ เมล็ดสั้น) รวมประมาณ ร้อยละ 60
 ข้าวเหนียว,ข้าวกล้อง และ ปลายข้าว ประมาณ ร้อยละ 25 , 10 และ 5
 ตามลำดับ
 แหล่งการส่งออก : ภูมิภาคอเมริกา ร้อยละ 32 ตะวันออกกลาง ร้อยละ 28 แอฟริกา
 ร้อยละ 23 ยุโรป ร้อยละ 18 เอเชียและโอเชียเนีย ร้อยละ 2.3

มาตรการการส่งเสริมการส่งออก

1. การอุดหนุนการผลิต (Production subsidies) โดยการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ ชาวนาตาม
 โครงการการอุดหนุนรายได้ (Income support) และการอุดหนุนด้านราคา (Price support)
2. การอุดหนุนการส่งออก ตัวอย่างเช่น
  - การให้เปล่าโทกกันท์ ในสต็อกของ CCC เป็นโบนัสแก่ผู้ส่งออก หรือผู้ซื้อต่างประเทศ
 (Export Enhancement Program - EEP)
  - การอุดหนุนในรูปแบบเงินสดหรือโทกกันท์ในสต็อก CCC ในมูลค่าที่เท่ากัน (Target Export
 Assistance - TEA)
  - การประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก (GSM 102)
  - โครงการอาหารเพื่อสันติ

นโยบายการนำเข้า

1. ประเทศสหรัฐฯ มีนโยบายให้สามารถได้โดยเสรี แต่ต้องมีการเสียอากรขาเข้า ดังนี้
ชนิดข้าว	อัตราอากรขาเข้า
ข้าวเปลือก	2.8
ข้าวกล้อง	
- บาสมาติ	1.3
- อื่นๆ	3.3
ข้าวขัดสีแล้วหรือข้าวกึ่งขัดสี	

¹ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, เอกสารข้อมูล “การผลิตและการค้าข้าว” พฤษภาคม 2537 หน้า 21-25.

-ข้าวเนึ่ง	17.5 % (ไทยได้ GSP)
- ข้าวขัดสีแล้วอื่นๆ	2.2 %
- ข้าวหัก	0.69 %

2. การกำหนดมาตรฐานด้านสุขภาพอนามัย สำหรับข้าวและผลิตภัณฑ์ นำเข้าเพื่อการ
บริโภค

เวียดนาม²

ปริมาณการส่งออก : ประมาณ 1.2 - 2.0 ล้านตัน

ชนิดข้าวส่งออก : ส่งออกข้าวคุณภาพดี (ข้าวขาว 100% - 20%) ประมาณร้อยละ 60
ข้าวคุณภาพต่ำประมาณร้อยละ 40

แหล่งส่งออก : เอเชียร้อยละ 40 อเมริการ้อยละ 31 แอฟริกา ร้อยละ 25
อื่นๆร้อยละ 4

นโยบายส่งเสริมการผลิตข้าว

1. ประเทศเวียดนามมีนโยบายในการเพิ่มศักยภาพในการผลิตโดยมีการเปลี่ยนแปลงระบบ
มาเป็นแบบให้เกษตรกรเช่าที่ดินทำการผลิตและจำหน่ายได้อิสระตามราคาตลาด
2. เน้นการผลิตเพื่อให้เพียงพอแก่การบริโภคในประเทศโดยมีการปรับปรุงประสิทธิภาพ
การผลิต และพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง
3. ขยายการส่งออกข้าวโดยมุ่งการส่งออกข้าวพันธุ์ดีมากขึ้น
4. ส่งเสริมขยายความร่วมมือหรือร่วมลงทุนกับต่างประเทศในด้านการผลิต, แปรรูป และ
การตลาด

มาตรการการส่งออก

1. รัฐบาลจะกำหนดโควตาการส่งออกข้าวในแต่ละปีรวมทั้งราคาขั้นต่ำใน การส่งออก
โควตา ร้อยละ 70 จะจัดสรรให้บริษัทผู้ส่งออก ส่วนอีกประมาณร้อยละ 30 จะจัดสรรให้บริษัทที่มี
ประวัติดี หรือสามารถส่งออกได้ในราคาที่สูง
2. สำหรับบริษัทที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลเท่านั้นที่จะสามารถทำสัญญาซื้อขายข้าวจาก
ต่างประเทศได้
3. การส่งออกข้าวส่วนใหญ่ จะดำเนินการผ่านบริษัทการค้าต่างประเทศ

² “การผลิตและการค้าข้าว” พฤษภาคม 2537, หน้า 21-25.

ปากีสถาน

ชนิดข้าวส่งออก : ข้าวบาสมาดิประมาณร้อยละ 40 ข้าวที่มีใช้ข้าวบาสมาดิประมาณ 60

แหล่งข้าวส่งออก : แอฟริกาประมาณร้อยละ 50 เอเชียร้อยละ 45 อเมริการ้อยละ 3

อื่นๆ ร้อยละ 2

นโยบายและมาตรการส่งออก

1. การส่งออกส่วนใหญ่ ดำเนินการโดย (Rice Export Corporation of Pakistan - RECP) แต่ก็มีนโยบายให้บริษัทเอกชนเข้ามามีส่วนในการส่งออกมากขึ้น
2. ส่งเสริมการส่งออก ข้าว IRRT (ข้าวเจ้าที่มีใช้ข้าวบาสมาดิ) มากขึ้น
3. ดำเนินการทั้งการเงินและการคลังเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรวมไปถึงส่งเสริมการส่งออก อีกทั้งนำเข้า เครื่องจักรสำหรับโรงสีข้าว เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ
4. ตั้งสำนักงานส่งเสริมการส่งออก (Export Promotion Bureau) ตามเมืองต่างๆ เพื่อพิจารณาอนุญาต ให้เอกชนทำสัญญาส่งออกข้าว

อินเดีย

ชนิดข้าวส่งออก : ข้าวบาสมาดิ ร้อยละ 60 - 70 ข้าวที่มีใช้บาสมาดิประมาณ

ร้อยละ 30-40

แหล่งส่งออก : ตะวันออกกลาง ประชาคมยุโรป และ สหรัฐฯ

นโยบายและมาตรการส่งออก

1. เร่งส่งเสริมการผลิตและส่งออกข้าวคุณภาพดีและรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดราคา ส่งออก

นโยบายนำเข้า

1. นำเข้าโดยรัฐเพื่อชดเชยภาวะขาดแคลนโดยซื้อเข้าเก็บสต็อกและจะซื้อเฉพาะข้าวคุณภาพต่ำ

สาธารณรัฐประชาชนจีน

ชนิดข้าวส่งออก : ส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพต่ำแต่ระยะหลังมีการพัฒนาสามารถส่งออก

ข้าวคุณภาพดีทั้งเมล็ดยาว (Indica rice) และเมล็ดสั้น (Japonica rice)

แหล่งส่งออก : เอเชีย แอฟริกา และ ลาตินอเมริกา

นโยบายและมาตรการส่งออก

1. เน้นการผลิตเพื่อให้เพียงพอบริโภคในประเทศและมุ่งการขยายการผลิตข้าวเพื่อการส่งออกโดยรัฐให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ
2. การส่งออกจะดำเนินการ โดยรัฐวิสาหกิจของรัฐ

พม่า

ชนิดข้าวส่งออก : ส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพต่ำ

แหล่งส่งออก : แอฟริกา จีน และ ศรีลังกา

นโยบายและมาตรการส่งออก

1. เร่งการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการส่งออกโดยรัฐให้การช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช

2. The Myanmar Agricultural Produce Trading - MADT ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำหนดราคา และแทรกแซง รวมไปถึงการรับซื้อข้าวจากชาวนา

3. The Myanmar Export and Import Service - MEIT เป็นผู้ดำเนินการส่งออกแต่เพียงผู้เดียว

ออสเตรเลีย

ชนิดข้าวส่งออก : ข้าวคุณภาพดีทั้ง เมล็ดยาว (Indica rice) และเมล็ดสั้น (Japonica rice)

แหล่งส่งออก : ตะวันออกกลาง ฮองกง และ ประชาคมยุโรป

นโยบายและมาตรการส่งออก

1. มุ่งผลิตข้าวเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ และเป็นข้าวคุณภาพดี

นโยบายการนำเข้า

1. กำหนดมาตรฐานการนำเข้าด้านสุขภาพอนามัยสำหรับข้าวและผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคไว้สูงมาก

พันธะข้อตกลงของภาคี

หลังจากที่การเจรจาการค้าและภาษีศุลกากรรอบอุรุกวัยได้เสร็จสิ้นลง ได้มีการบรรลุถึงข้อตกลงดังกล่าวในบทยี่จะกล่าวถึงพันธะข้อผูกพันที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรโดยทั่วไปและประเทศไทยเรามีพันธะผูกพันกับข้อตกลงดังกล่าวหลายประการด้วยกันทั้งทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมแต่ในบทยี่จะกล่าวถึงแต่พันธะข้อตกลงเกี่ยวกับข้อผูกพันด้านการเกษตรเพียงอย่างเดียว

ความตกลงด้านสินค้าเกษตร

ผลการเจรจาความตกลงด้านสินค้าเกษตรนี้ประกอบด้วย 4 ส่วนด้วยกันคือ

- ความตกลงการค้าสินค้าเกษตร
- พันธกรณีเรื่องการเปิดตลาดและการลดการอุดหนุนตามข้อผูกพัน
- การกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัย

- ข้อมติที่ให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาที่นำเข้าอาหารสุทธิ

ความตกลงการค้าสินค้าเกษตรและพันธกรณีเรื่องการเปิดตลาดและการลดการอุดหนุนตามข้อผูกพันแบ่งเป็น 3 ส่วนด้วยกันได้แก่

1. การเปิดตลาด

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Measures : NTMs) จะต้องถูกยกเลิกและปรับเปลี่ยนเป็นมาตรการทางด้านการภาษีแทน (Tariffication) และจะต้องมีการลดภาษีศุลกากรจากอัตราที่ผูกพันไว้กับแกตต์ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 1986 โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 36 โดยแต่ละรายการสินค้าต้องลดลงอย่างน้อยร้อยละ 15 ภายในเวลา 6 ปี ประเทศกำลังพัฒนา ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 24 โดยแต่ละรายการสินค้าต้องลดลงอย่างน้อยร้อยละ 10 ภายในเวลา 10 ปี ในกรณีที่การนำเข้าเพิ่มขึ้นสูงหรือราคาของสินค้าเข้าต่ำกว่าระดับราคาอ้างอิงประเทศผู้นำเข้าสามารถขึ้นภาษีได้ภายใต้ความตกลงคุ้มครองกันเป็นกรณีพิเศษ

ข้อลดหย่อนทางการเปิดตลาด หากประเทศใดยังไม่มีการนำเข้าสินค้าใดจะต้องทำการเปิดตลาดขั้นต่ำสุด (Minimum access) โดยมีปริมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของการบริโภคในประเทศในปีแรก และจะต้องขยายเป็นร้อยละ 5 ภายในปี 1996 โดยสินค้าในส่วนนี้จะถูกเรียกเก็บภาษีศุลกากรในอัตราร้อยละ

ในกรณีที่สินค้ามีการจำกัดการนำเข้าอยู่แล้ว (Current access) ซึ่งมีปริมาณร้อยละ 5 ของการบริโภคในประเทศก็กำหนดปริมาณโควตาที่นำเข้าอยู่แล้วถือเป็นการเปิดตลาดและกำหนดอัตราร้อยละศุลกากรเท่ากับอัตราที่เรียกเก็บเดิม ถ้าหากมีการจำกัดการนำเข้าน้อยกว่า ร้อยละ 3 ของปริมาณการบริโภคในประเทศ ก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีไม่มีการนำเข้า

ประเทศไทยจำเป็นต้องเปิดตลาดให้สามารถนำเข้า ดังนี้

1) กำหนดโควตานำเข้าในปี 2538 โดยมีปริมาณเท่ากับ ร้อยละ 3 ของการบริโภคภายใน และปริมาณโควตาดำเนินการสูงขึ้นจนมีปริมาณเท่ากับร้อยละ 5 ของการบริโภคภายใน ในปี 2547 (ระยะเวลา 10 ปี)

- 2) กำหนดอัตราร้อยละที่เรียกเก็บจากการนำเข้าข้าวในโควตา
- 3) กำหนดอัตราร้อยละที่เรียกเก็บจากการนำเข้าข้าวนอกโควตา
- 4) ปริมาณและอัตราร้อยละที่ผูกพันไว้กับแกตต์

ตารางที่ 14 การนำเข้าข้าวของไทยตามพันธข้อตกลง

ปริมาณนำเข้าในโควตา		อัตรากำไรนอกโควตา		
ปริมาณ (ตัน)		อัตรากำไร	อัตรากำไร	อัตรากำไร
ปี2538	ปี2537		ปี2538	ปี2537
237,863	249,757	30	58	52

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เมื่อเปิดตลาดให้นำเข้าข้าวแล้ว ทำให้มีการนำเข้ามากเกินควร หรือทำให้มีการนำเข้าด้วยราคาที่ถูกเกินไป ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดภาวะการเกษตรเกิดความเดือดร้อน ก็สามารถเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษเพิ่มจากภาษีที่เก็บได้ชั่วคราวเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของภาคการเกษตรที่เกิดจากการเปิดตลาด

2. การอุดหนุนภายใน

สำหรับประเทศสมาชิกภาคีจะต้องทำการคำนวณหน่วยวัดการอุดหนุนรวม (Aggregate Measurement Support : AMS) ซึ่งก็คือ ผลรวมของหน่วยการวัดการอุดหนุน รวมทั้งการอุดหนุนในลักษณะเทียบเท่าตัวเงิน สำหรับการอุดหนุนที่มีพันธกรณีต้องลดลง แบ่งได้ 3 ประเภท

การประกันราคา(Market price support) วัดการอุดหนุนได้โดยการคำนวณผลต่างระหว่างราคาประกันและราคาอ้างอิงภายนอก

การอุดหนุนแบบจ่ายเงินให้โดยตรง หมายถึงการที่รัฐบาลจ่ายเงินให้กับเกษตรกรหากราคาตลาดต่ำกว่าที่รัฐกำหนด โดยไม่รับซื้อสินค้า

การอุดหนุนอื่นที่ไม่ได้รับการยกเว้น หากเป็นการจ่ายเงินงบประมาณก็ใช้จำนวนเงินงบประมาณเป็นตัววัด หรือกรณีที่ไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงิน แต่ใช้วิธีแทรกแซงควบคุม ก็สามารถวัดได้ โดยการคำนวณผลต่างของราคาสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนกับราคาสินค้าในตลาดเสรี

การอุดหนุนภายในที่จัดว่าเป็นการบิดเบือนการค้า (Trade - distorting support หรือ Amber policies) โดยประเทศพัฒนาจะต้องลด AMS ลงร้อยละ 20 ภายในเวลา 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาลดลง ร้อยละ 13.3 ภายในเวลา 10 ปี

การอุดหนุนจะสามารถทำได้ แต่ต้องเป็นมาตรการอุดหนุนที่ดีว่าไม่เป็นการบิดเบือนการค้า (Green policies หรือ Green box) หากเป็นการบริการของรัฐเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร การ

วิจัย การควบคุมโรค โครงสร้างพื้นฐาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจ่ายเงินให้กับผู้ผลิตโดยตรง เพื่อรักษาระดับรายได้ ความช่วยเหลือด้านการจัดระบบการผลิตการให้เงินภายใต้โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และโครงการช่วยเหลือระดับท้องถิ่น

จากเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นสินค้าข้าวของไทยอาจจะไม่ต้องลดการอุดหนุนภายในลง เนื่องจากการอุดหนุนภายในของข้าวไทยมีมูลค่าน้อยมาก (ไม่ถึง ร้อยละ 10 ของมูลค่าการผลิต)

3. การอุดหนุนการส่งออก

การอุดหนุนการส่งออกจะต้องลดลงทั้งในด้านงบประมาณและปริมาณการส่งออกโดยที่ประเทศสมาชิกมีพันธกรณีข้อผูกพันในการลดการอุดหนุนการส่งออกดังนี้

ผลการเจรจาระหว่างสหรัฐอเมริกากับประชาคมยุโรปฯ ได้ตกลงกันว่าจะสามารถเลือกใช้ปีฐานการอุดหนุนปี 1991-1992 หรือปี 1986-1988 ก็ได้ ซึ่งถ้าหากใช้ปี 1991-1992 เป็นปีฐาน สหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรปฯ จะสามารถให้การอุดหนุนที่สูงอยู่ได้

ในกรณีการอุดหนุนการส่งออกข้าวของประเทศไทย ไม่มีการอุดหนุนการส่งออก ดังนั้นพันธกรณีในข้อนี้ไทยจะไม่ได้รับผลกระทบในด้านภายในประเทศ แต่จะได้รับผลในทางบวกจากการที่ประเทศอื่นๆที่เป็นคู่แข่งในการค้าข้าวของไทยลดการอุดหนุนลง

ตารางที่ 15 การลดการอุดหนุนสินค้าเกษตร

ประเภทการอุดหนุน	อัตราลด	ระยะเวลา
1.การอุดหนุนภายใน		
ประเทศพัฒนาแล้ว	20%	6 ปี
ประเทศกำลังพัฒนา	13.3%	10 ปี
2.การอุดหนุนการส่งออก		
งบประมาณ		
ประเทศพัฒนาแล้ว	36%	6 ปี
ประเทศกำลังพัฒนา	24%	10 ปี
ปริมาณ		
ประเทศพัฒนาแล้ว	21%	6 ปี
ประเทศกำลังพัฒนา	14%	10 ปี

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ,กระทรวงพาณิชย์

ความตกลงว่าด้วยการกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัย

ความตกลงนี้ได้อนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยที่จำเป็นเพื่อการปกป้องสุขภาพของมนุษย์ พืช และสัตว์ได้ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิกซึ่งได้ดำเนินการด้วยเงื่อนไขอย่างเดียวกัน โดยให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรการตาม มาตรการแนวทางและระเบียบข้อเสนอนั้นๆ ที่กำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศอย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกต่างๆยังสามารถที่จะกำหนดระดับการปกป้องด้านสุขอนามัยที่สูงกว่ามาตรฐานสากลได้หากมีเหตุผลและข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้มาสนับสนุน ซึ่งความตกลงนี้ได้ระบุถึงกฎระเบียบและขอบเขตของความเสียหายที่นำมาใช้ และระดับความเหมาะสมในการคุ้มครองด้านสุขอนามัย

ประเทศสมาชิกต้องยอมรับมาตรการด้านสุขอนามัยของประเทศสมาชิก ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการต่างกันถ้าหากมาตรการนั้นมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสุขอนามัยอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับประเทศผู้นำเข้าและสามารถตรวจสอบได้โดยหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์โดยได้กำหนดกฎระเบียบความตกลงนี้เกี่ยวกับการควบคุม การตรวจสอบ และการอนุมัติเห็นชอบไว้ด้วย

ความตกลงนี้ยังได้ระบุให้มีความชัดเจนในเรื่องของการเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ การจัดตั้งศูนย์ตอบข้อซักถามและการแจ้งข้อมูลให้กับประเทศสมาชิกอื่นๆทราบ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยมาตรการด้านสุขอนามัยเพื่อเป็นเวทีสำหรับการเจรจาหรือและอภิปรายในเรื่องผลกระทบการค้าและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ รวมทั้งตรวจสอบกระบวนการประสานงานกฎระเบียบด้านด้านสุขอนามัยระหว่างประเทศด้วย

ข้อมติที่ให้ความช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาที่นำเข้าอาหารสุทธิ

รัฐมนตรีของประเทศสมาชิกตกลงที่จะจัดตั้งกลไกขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าการปฏิบัติตามผลการเจรจารอบอุรุกวัยในเรื่องสินค้าเกษตรจะไม่มีผลในทางลบต่อปริมาณความช่วยเหลือทางด้านอาหาร ในระดับที่เพียงพอต่อความต้องการในประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นผู้นำเข้าอาหารสุทธิโดยจะดำเนินการดังนี้

- ให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือด้านอาหารภายใต้สัญญาความช่วยเหลือด้านอาหารทบทวนความช่วยเหลือซึ่งกำหนดไว้เป็นระยะๆ และริเริ่มให้มีการเจรจาเพื่อกำหนดระดับของความช่วยเหลือที่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาในช่วงที่มีการปฏิบัติตามผลการเจรจารอบอุรุกวัย

-รับรองแนวทางการดำเนินการที่จะเป็นหลักประกันถึงสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของความช่วยเหลือที่ให้ต่อประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นผู้นำเข้าอาหารสุทธิในรูปความช่วยเหลือให้เปล่าหรือรูปความช่วยเหลือที่เป็นส่วนลด

-พิจารณาความช่วยเหลือภายใต้โครงการในด้านการเพิ่มผลผลิตและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นผู้นำเข้าอาหารสุทธิ

รัฐมนตรีตกลงที่จะให้หลักประกันว่าความตกลงใดๆ ที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อส่งออกสินค้าเกษตรถือเป็นการปฏิบัติเป็นพิเศษที่จะให้ประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นผู้นำเข้าอาหารสุทธิ ทั้งนี้คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าเกษตรจะเป็นผู้ดูแลให้มีการปฏิบัติตามมตินี้ และที่ประชุมระดับรัฐมนตรีจะต้องมีการทบทวนข้อมตินี้เป็นประจำ

การจัดตั้งองค์การการค้าโลก

จากความตกลงการค้าและภาษีศุลกากรรอบอุรุกวัยหรือแกตต์ที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งของข้อตกลงได้มีการจัดตั้งจากสถานะที่เป็นเพียงข้อตกลงทางการค้าและภาษีศุลกากรมาเป็นองค์การการค้าโลกหรือเรียกว่า (World Trade Organization : WTO) เพื่อรองรับ ข้อตกลงของแกตต์ (GATT) เดิมที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขในการเจรจาอุรุกวัย หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า ความตกลงแกตต์ 1994 โดยองค์การการค้าโลกนี้จะทำหน้าที่บริหาร ดำเนินการ และวางกลไก เพื่อให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติตามความตกลงในด้านต่างๆ ข้างต้น และมีการบริหารกลไกการทบทวนนโยบายการค้าของประเทศสมาชิกต่างๆ (Trade Policy Review Mechanism) รวมทั้งให้ความร่วมมือกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund :IMF) และ ธนาคารโลก (The International Bank for Reconstruction and Development : IBRD) เพื่อให้สอดคล้องในการวางแผนนโยบายเศรษฐกิจโลกร่วมกัน

โครงสร้างขององค์การการค้าโลกนี้จะมีที่ประชุมในระดับรัฐมนตรีเป็นองค์ประกอบสูงสุด (Ministerial Conference) ทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญๆ รองลงมาคือคณะมนตรีทั่วไป (General Council) ทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่ประชุมระดับรัฐมนตรีในระหว่างที่ไม่มีการประชุมระดับรัฐมนตรี นอกจากนี้ทำหน้าที่ในการออกกฎระเบียบ เพื่อใช้ในการปฏิบัติของคณะกรรมการต่างๆ ด้วยและทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการชุดข้อพิพาท และคณะกรรมการทบทวนกลไก นโยบายด้านการค้าของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยังมีคณะมนตรีอื่น ๆ อีก ดังนี้

- คณะมนตรีว่าด้วยการค้า (Council for Trade in Goods) มีหน้าที่ดูแลความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากร และการค้า และความตกลงอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการค้าสินค้า

- คณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการ (Council for Trade in Services) มีหน้าที่ในการดูแลความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

- คณะมนตรีว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Council for Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) มีหน้าที่ในการดูแลความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า รวมถึงการค้าสินค้าปลอมแปลง

- คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (Committee on Trade and Development) ทำหน้าที่ทบทวนความตกลงพิเศษเพื่อปรับปรุงให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนา

- คณะกรรมการว่าด้วยการจำกัดการนำเข้าด้วยเหตุผลของดุลชำระเงิน (Committee on Balance - of - Payments Restrictions)

- คณะกรรมการว่าด้วยงบประมาณ การเงิน และ การบริหาร (Committee on Budget , Finance and Administration)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นว่ามีหลายใน โลกเป็นประเทศที่มีความสามารถอย่างมากในการผลิตข้าวเช่น จีน อินเดีย ที่สามารถผลิตข้าวได้ถึงปีละ 180 และ 100 ล้านตันข้าวเปลือกตามลำดับและเป็นประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญ(Major Producer)ซึ่งประเทศเหล่านี้ก็จะสามารถส่งออกข้าวได้มากตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher-Ohlin ที่ว่าประเทศที่มีปัจจัยในการผลิตมาก(Factor Abundance)และสามารถผลิตได้มากก็สามารถที่จะส่งออกได้มากซึ่งประเทศจีนหรือประเทศอินเดียก็น่าที่จะส่งออกข้าวได้มากแต่เมื่อดูถึงสถานการณ์การค้าข้าวในโลกแล้วทั้งจีนและอินเดียส่งออกข้าวได้น้อยมากหรือกระทั่งส่งออกไม่ได้เลยและยังต้องนำเข้าอีกทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศจีนและอินเดียมีประชากรที่มากและมีการบริโภคสูงทำให้ไม่มีเหลือในการส่งออก ต่างกันกับประเทศที่เป็นคู่แข่งในการค้าข้าวของประเทศไทยที่สำคัญ เช่น สหรัฐฯ หรือกระทั่งประเทศเวียดนามที่กำลังจะมีบทบาทสำคัญในตลาดการค้าข้าวของโลกประเทศเหล่านี้มิได้มีการผลิตที่มากเช่นสหรัฐอเมริกามีการผลิตเพียงปีละประมาณ 7 ล้านตันข้าวเปลือก หรือเวียดนามที่มีการผลิตพอๆกับไทยคือปีละประมาณ 20 ล้านตันข้าวเปลือก ซึ่งสหรัฐอเมริกามีการบริโภคข้าวน้อยประกอบกับสหรัฐฯให้การอุดหนุนในการผลิตและการส่งออกอย่างมากส่งผลให้สหรัฐฯสามารถส่งออกข้าวได้มากซึ่งเมื่อบรรลุถึงข้อตกลงแกตต์ก็จะส่งผลให้สหรัฐฯส่งออกข้าวได้น้อยลง

ส่วนประเทศเวียดนามมีลักษณะภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกับประเทศไทยและสามารถปลูกข้าวได้พอๆกับไทยประกอบกับเวียดนามไม่ได้มีการอุดหนุนในการผลิตมากนักและไม่ได้เป็นสมาชิกแกตต์ถ้าเวียดนามสามารถปรับปรุงวิธีการหรือกระทั่งคุณภาพของข้าวประเทศเวียดนามก็ควรจะส่งออกข้าวได้มากซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อการค้าข้าวของประเทศไทย เพราะฉะนั้นเวียดนามน่าที่จะเป็นประเทศคู่แข่งในการค้าข้าวในตลาดโลกของไทย

สำหรับในการจัดตั้งเป็นองค์การค้าโลก(WTO)นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อไทยในแง่ที่ว่า มีองค์การที่จะมากำกับดูแลประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามพันธะข้อตกลงการค้าและภาษีศุลกากร (GATT) ซึ่งจากเดิมนั้นแกตต์เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากรขึ้นอยู่กับสำนักงานเลขาธิการของแกตต์มีเลขานุการแกตต์เป็นผู้กำกับดูแล แต่ถ้าประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ปฏิบัติตามพันธะข้อตกลงเลขานุการ ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปแทรกแซงหรือบังคับได้ แต่เมื่อแกตต์ได้ยกระดับเป็นองค์การค้าโลก(WTO)ซึ่งมีฐานะเหมือนกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)และธนาคารโลก(IBRD)ทำให้องค์การค้าโลกสามารถที่จะเข้าไปแทรกแซงหรือบังคับได้ เมื่อประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย